

# M. Szmyt

---

Opatowice, gm. Radziejów, woj.  
włocławskie, St. 36, AZP: 48-43/187

---

Informator Archeologiczny : badania 23, 16-17

---

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kwarcyt, piaskowiec kwarcytowy, pegmatyt i sjenit. Biorąc pod uwagę specyfikę planigraficzno-stratygraficzną źródeł kamiennych, jak też ogólną strukturę technologiczną danych pozostałości należy przyjąć, iż odkryto kolejne 3 (a może nawet 4) warsztaty. Badany obiekt należy kwalifikować jako osiedle producentów siekier oraz żaren i rozcieraczy. Wobec przewagi produkcji półsurowca, można przypuszczać, iż reprezentuje ono ośrodek produkcyjny realizujący szersze potrzeby gospodarki mikroregionalnych wspólnot terytorialnych.

Obra. gm. Wolsztyn woj. zielonogórskie St. 73 patrz wczesne średniowiecze

Opatowice, gm. Radziejów,  
woj. wrocławskie,  
St. 7, AZP: 48-43/165

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza  
Zakład Prahistorii Polski w Poznaniu

Badania prowadził doc. dr hab. Aleksander Koško. Finansował WKZ we Wrocławiu. Trzeci sezon badań. Osady ludności kultury pucharów lejkowatych, amfor kulistych oraz z interstadium epok neolitu i brązu. Cementarysisko wczesnołużyckie.

Badania objęły powierzchnię około 180 m<sup>2</sup> w południowej i południowo-wschodniej części stanowiska. Ich zasięg limitowało rozpoznanie rozrzutu źródeł ruchomych „w warstwie”, dokonane w poprzednich sezonach. Ogółem zarejestrowano 69 obiektów nieruchomości. 5545 fragmentów ceramiki, 266 wytworów z krzemienia, 80 z kamienia. Pozyskano także bogaty zbiór polepy oraz niewielki kości pokonsumpcyjnych. Pobrano liczne próby węgla drzewnych.

Prace zamknęły rozpoznanie wykopaliskowe stanowiska, aczkolwiek — z uwagi na zalesienie wschodniej jego części — nie zostało całkiem wyeksplorowane.

Ustalono południową i wschodnią rubież osiedla KPL. Zarejestrowano rozległe wybieżysko piasku oraz gliny, w obrębie którego wyróżniono kilka (2?) faz eksploatacji. Faza starsza, wyznaczona przez bardzo słabo czytelne wybieżyska, pozbawione źródeł ruchomych, wydaje się być związana ze starszym osiedlem ze stanowiska 33, oddalonym o kilkadziesiąt metrów na południe. Fazy młodsze delimitują wybieżyska stratygraficznie późniejsze, wyraźnie wyróżnialne, zawierające ceramikę, krzemień oraz węgle drzewne. Szereg przesłanek wskazuje, iż sytuowano je na rubieży badanej osady, aczkolwiek trudno orzec, w której z dwu faz jej istnienia. Nie odnotowano form bardziej złożonych konstrukcji mieszkalno-gospodarczych. Potwierdzono dominację źródeł z fazy IIIB (początkowy odcinek) oraz niewielki udział materiałów późniejszych — z fazy IVA.

Eksploatacją objęto obszar podomowy osiedla KAK oraz usytuowany w oddaleniu obiekt gospodarczy. W obrębie „obszaru” zarejestrowano pozostałości naziemnej konstrukcji mieszkalnej o słabo zarysowanym kształcie przyziemia oraz kilka obiektów gospodarczych, z których na czoło wysuwa się złożona konstrukcyjnie piwniczka. Badania nie doprowadziły do jednoznacznego zdelimitowania zasięgu osiedla. Ogół materiałów wiązać można z fazą IIIa.

Odkryto niktłe pozostałości źródeł z przelomu neolitu i epoki brązu, których szczegółowsza identyfikacja kulturowa jest sprawą dyskusyjną.

Nowym elementem w rozpoznaniu stanowiska jest pochówek ciałopalny o zarysie jamy grobowej typowym dla obiektów szkieletowych. Cechy te — pomimo braku wyposażenia — pozwalają na identyfikację grobu z horyzontem wczesnołużyckim.

Dokumentacja i materiały z badań będą przechowywane w Zakładzie Prahistorii Polski IP UAM w Poznaniu.

Badania zakończono.

Opatowice, gm. Radziejów,  
woj. wrocławskie,  
St. 36, AZP: 48-43/187

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza Zakład Prahistorii Polski w Poznaniu

Badania prowadziła mgr M. Szymt. Finansował WKZ we Wrocławiu. Drugi sezon badań. Osiedla ludności kultury pucharów lejkowatych i amfor kulistych. Ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza.

Eksploatacją objęto kolejne 150 m<sup>2</sup>. Wykopy (w liczbie 6, o numerach VII-XII) ułożono bezpośrednio na północ, południe i zachód od obszaru rozpoznanego w 1988 r. W ich obrębie odkryto ponad 4700 fragmentów ceramiki, w tym ponad 2500 kultury amfor kulistych, około 2200 kultury pucharów lejkowatych oraz kilka fragmentów naczyń wczesno-średniowiecznych. Ponadto zarejestrowano ok. 1400 fragmentów polepy, 224 wytwory i odpadki z krzemienia, 53 wytwory i półwytwory ze skal krystalicznych (w tym fragmenty płyt szlifierskich), a także niewielki zbiór kości zwierzęcych. Zbadano 44 obiekty wziemne, wśród których 32 to pozostałości dołków i jam postłupowych, a 9 można zaliczyć do jam „gospodarczych”. Ponadto rozpoznano 2 paleniska i 1 wybieżysko piasku. Podkreślenia wymaga odkrycie jamy kultury amfor kulistych z intencjonalnie złożoną na dnie częścią tuszy zwierzęcej (prawdopodobnie krowy — analizy w toku).

Materiały potwierdzają sygnalizowaną chronologię pierwszych dwóch etapów zasiedlenia obszaru stanowiska (etap I — kultura pucharów lejkowatych z fazy IVA, etap II — kultura amfor kulistych z faz IIb-IIIa) poszerzając ich charakterystykę. Spośród poczynionych obserwacji szczególnie istotna wydaje się być ta, która odnosi się do nasilenia cech ogólnie wiążących się z grupą zachodnią w ceramice z osady kultury amfor kulistych (wątki „dywanowe”).

Ponadto ostatnie badania ujawniły obecność jedynej, jak dotąd, źródeł związanych z III etapem zasiedlenia stanowiska — z początków wczesnego średniowiecza (faza A-B?).

Dokumentacja i materiały z badań przechowywane będą w Zakładzie Prahistorii Polski IP UAM.  
Badania będą kontynuowane.

Osołki, woj. wrocławskie,  
St. 1, AZP: 48-45/47

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne  
w Łodzi, Princeton University, USA

Badania prowadzili doc. dr hab. Ryszard Grygiel i dr Peter Bogucki, przy udziale dr. Andrzeja Pelisjaka i studentów archeologii z Polski i USA. Finansowali: National Geographic Society USA oraz Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi. Drugi sezon badań. Stanowisko wielokulturowe i wielookresowe od neolitu po średniowiecze.

Przystąpiono do zakrojonych na szeroką skalę badań, kierując się wstępnymi wynikami z 1987 r. Założono wykop o powierzchni 2000 m<sup>2</sup> (50 x 40 m), z którego zdjęto w pierwszym momencie badań warstwę humusu i kulturową o grubości 40 cm. Na tle gliniastego całka bardzo czytelnie zarysowały się wypełniska różnego charakteru obiektów kulturowych. Przeważały zdecydowanie obiekty i materiały grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej: odsłonięto 4 domy trapezowate, a właściwie ich przyziemie z rowami fundamentowymi, których dł. sięgała 40 m. 11 grobów szkieletowych bogato wyposażonych w przedmioty z miedzi, muszli i kości zwierzęcych. 3 zespoły jam po wybieraniu gliny na budowę domów (tzw. gliniarki) o powierzchni ok. 300 m<sup>2</sup> każdy oraz obiekty o ściśle określonej funkcji (podobnie jak w Brześciu Kujawskim na st. 4 wokół domu 56). W trakcie eksploatacji w/w obiektów zebrano bardzo liczne materiały ruchome, głównie kości zwierzęce i ceramikę, a także przedmioty z miedzi, kości zwierzęcych oraz sikiery i topory kamienne.

Interesująco przedstawiało się późniejsze osadnictwo, w tym również neolityczne kultury pucharów lejkowatych (zarejestrowano materiały dwóch faz tej kultury — wióreckiej i lubońskiej) oraz kultury amfor kulistych, m. in. grób zwierzęcy krowy. Odkryto ponadto pięć jam należących do wczesnej kultury lużyckiej z III okresu epoki brązu, 3 groby ciałopalne, popielnicowe kultury pomorskiej (odmiany kłoszowej) wyposażone w ceramikę, przedmioty z brązu i paciorki szklane. Drugą licząc, na badanym wycinku stanowiska, kulturą, po kulturze lendzielskiej, jest kultura przeworska z późnego okresu lateńskiego (m. in. dom słupowy z paleniskiem wewnątrz, piec do wypału naczyń oraz pojedynczy grób szkieletowy, wyposażony w ceramikę i przedmiot z żelaza) oraz z późnego okresu rzymskiego (dom słupowy, w obrębie którego odkryto prawie wyłącznie ceramikę toczoną na kole, tzw. siwą, fibułę brązową, przęślik, paciorki z bursztynu, fr. naczynia ze szkła oraz monetę brązową). Odkryto także materiały ceramiczne z okresu wczesnego średniowiecza i średniowiecza (VI, XIII — XIV w.).

W badaniach zastosowano pflukanie obiektów na sitach, pozyskując tą metodą szereg makroszczątków roślinnych i zwierzęcych. Na uwagę zasługują liczne próby węgla drzewnych z obiektów neolitycznych do badań radiowęglowych. Szczególnie zadbano o dokumentację odkrytych obiektów, kładąc nacisk na stronę fotograficzną, wykonaną aparatem fotograficznym i kamerą video (także zdjęcia lotnicze).

Materiały z badań przechowywane są w zbiorach MAiE w Łodzi.

Badania będą kontynuowane.

Parchatka, gm. Kazimierz Dolny,  
woj. lubelskie,  
St. 12, AZP: 75-76/114

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej  
Katedra Archeologii w Lublinie

Badania prowadziła mgr Jolanta Nogaj-Chachaj. Finansował UMCS oraz Wojewódzki Konserwator Zabytków w Lublinie. Trzeci sezon badań. Osada kultury pucharów lejkowatych.

Wykopy o pow. ok. 25 m<sup>2</sup> założono w najbliższym sąsiedztwie wyeksplorowanego w ub. roku rumowiska pieca, w miejscu najgęstsze występowania materiału na powierzchni. Na głębokości 10-15 cm od powierzchni gruntu odkryto trzy większe skupiska polepy, ceramiki i narzędzi krzemiennych. Zarysy przypuszczalnych obiektów w warstwie stropowej wyznaczały jedynie plamy rozmytej polepy. Wyraźne kształty jamy przybierały na głębokości 20-25 cm.

Obiekt 15B/88 o zarysie zbliżonym do owalnego, średnicy 1 m, głębokości 80 cm miał profil workowaty. W części stropowej natrafiono na skupisko fragmentów dużego naczynia zasobowego KPL. Tuż po nim znajdowały się bryły polepy wypalanej na kolor pomarańczowy, pomiędzy którymi natrafiono na miniaturową sikierekę wykonaną z krzemienia pasiastego oraz dwa odułpki z głazonych siekier z krzemienia pasiastego i wotyńskiego. W obiekcie odkryto także liczne fragmenty ceramiki KPL.

Obiekt 15C/88 miał kształt zbliżony do koła o średnicy około 1,5 m, głębokości 30 cm i profilu nieckowatym. Wypełnisko jego stanowił less jasnobłęzowy przemieszany z rozdrobnioną pomarańczową polepą i fragmentami ceramiki KPL. Pod obiektem znajdowała się warstwa lessu beżowo-szarego, pod którym na głębokości 70-80 cm pojawiła się jama o średnicy około 1 m, widoczna początkowo jako skupisko brył intensywnie wypalonego lessu. Jej obrzeża tworzyły grube bryły polepy z zachowanymi odciskami konstrukcji drewnianej. Wnętrze jamy wypełniał siwo-czarny less przemieszany z dużą ilością ziarn różnych gatunków zbóż. Zarówno w części stropowej obiektu, jak i w jego części dennej natrafiono na fragmenty kilku naczyń zasobowych KPL, przęśliki i odułpki krzemienne.

Zespół odkrytych obiektów KPL ma przypuszczalnie różnoczasową proveniencję i przeznaczenie trudne do ustalenia na obecnym etapie badań.

Pobrano próby do datowania metodą C 14 i analizy palinologicznej.